

VI PLB SEIMAS

Čikagoje birželio mėn. įvykusiame VI-me PLB Seime buvo išnešta daug nutarimų ir pasiūlymų, kurių, kai kuriuos čia ir skelbiame:

Lietuvai skirta informacija

Svarbu toliau plėsti Lietuvai skirtą tikslia ir objektyvia radijo ir kitomis sušizinojimo priemonėmis informaciją apie pasaulio įvykius ir idėjas.

Santykiai su Lietuva

Lietuvių tautai sovietų primesta izolacija yra labai kenksminga, todėl naudotinos visos pavykios priemonės bei tinkamos progos plėsti išeivijos ryšius su tėvyne gyvenančiais tautiečiais.

Prašymas popiežiui Jonui Pauliui II dėl Vilniaus arkivyskupijos

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas, kuris vyksta Čikagoje, Amerikos Jungtinėse Valstybėse, 1983 birželio 27–30 d. kuriame atstovaujamos 14 kraštų Lietuvių Bendruomenės, kreipiasi į J.Š.Š. Šventenybę, reikšdamas nuosirdžią padėką už dėmesį Lietuvai, jos Katalikų bažnyčiai ir tikintiesiems, kurie dėl savo tikėjimo kenčia daug metų užtruksius, skaudžius persekiojimus. Mes dėkojame už Jūsų Šventenybės paguodas ir pastiprinimo žodžius Lietuvos vyskupams ir tikintiesiems.

Lietuvių tautai ir jos išeivijai dėkingai įvertina Šventojo Sosto nepripažinimą Lietuvos neteisėtoms okupacijoms ir aneksijoms. Seimas prašo Jūsų Šventenybę, kad, išlaikant Lietuvos aneksijos nepripažinimą, jos sostinės Vilniaus arkivyskupija būtų prijungta prie Lietuvos bažnytinės provincijos, išskyrus tą jos dalį, kuri yra ir vakarus nuo dabartinės Lenkijos sienos. Seimas tikisi, kad toks Vilniaus arkivyskupijos priklausomybės pertvarkymas labai daug prisidėtų prie pilno santykių išlyginimo ir nuosirdaus draugiškumo atstatymo tarp lietuvių ir lenkų tautų.

Vilniaus arkivyskupija ir pamaldos Seinų katedroj

Seimas ragina atskirų kraštų Lietuvių Bendruomenės preigtiis į Šventąjį Sostą ir reikalauti, kad Vilniaus arkivyskupija būtų prijungta prie Lietuvos bažnytinės provincijos ir kad Seinų lietuviams būtų užtikrintos tos pačios teisės melstis savo kalba ir naudotis Seinų katedra-bazilika, kaip ir lenkams.

Dėl branduolinių ginklų šiaurės Europos zonoje

Seimo nuomone, mums tikslinga remti Ealtijos kraštų pogrindžio reikalavimą, kad branduoliniai ginklai būtų pašalinti iš Baltijos kraštų ir Karaliaučiaus srities.

Bendradarbiavimas su kaimyninių tautų išeivijomis

Mūsų išeivijai svarbu bendradarbiauti su latvių, estų ir ukrainiečių išeivijomis ir siekti didesnio paveldimo mūsų pastangoms padėti mūsų tautoms išsivaduoti. Būtiną pažinti kitas mūsų kaimynines tautas — lenkus, rusus, gudus ir vokiečius. Tikslinga bendradarbiauti su mums draugiškomis jų grupėmis, bet ryžtingai pasipriešinti toms, kurios siekia pažeisti gyvybines lietuvių tautos teises ar taikosi užgrobti Lietuvos žemes.

Dėl Jaltos susitarimų

Seimas linki išvengti ir geriausias sekmes lenkų darbininkams, ginantiems savo teises, ir ryžti visai lenkų tautai, kovojančiai už Lenkijos laisvę ir nepriklausomybę.

Tačiau Lenkijoje vykstant sunkiai ir komplikuoti lenkų darbininkų ir visos tautos kovai, kai kuriuose lenkų išeivijos sluoksniuose, o kartais ir pačioje Lenkijoje, pasigirsta balsų už prieškerinių Lenkijos rytinių sienų atstatymą, už panaikinimą Jaltos susitarimų, kuriais buvo nustatyta dabartinė Lenkijos rytinė siena. Jaltos susitarimų panaikinimas reikštų Vilniaus ir didelių Vakarinės Ukrainos ir Vakarinės Gudijos plotų pripažinimą Lenkijai.

Jaltos susitarimai buvo numatę laisvus rinkimus visuose iš vokiečių okupacijos išvaduotiose kraštuose. Rytų Europa pakliuvo sovietų valdžion ne dėl Jaltos susitarimų, bet sovietams tuos susitarimus suaužius Lietuvos, Latvijos ir Estijos Jaltos susitarimai nelietė. Jų likimas buvo sprendžiamas Teherane, o Mažoji Lietuva sovietams buvo atiduota Potsdame.

Gindamas Lietuvos teises į Vilnių ir siekdamas išlaikyti gerus santykius su mums draugiška ukrainiečių tauta, Seimas atsiriboja nuo pasiūlymų panaikinti Jaltos susitarimus. Seimas reikalauja, kad sovietai tuos susitarimus įvykdytų ir kad Rytų Europos kraštuose pagaliau taip pat būtų įvykdyti laisvi rinkimai.

LĖKTUVO TRAGEDIJA

Pietų Korėjos lėktuvo nušovimas dominuoja pasaulio politinį gyvenimą.

Sovietų Sąjungos panaudojimas karinės jėgos prieš keleivinį lėktuvą vežantį 269 žmones buvo pasmerktas daugelio kraštų. Vyksta svarstymai, kaip geriausia yra sovietams parodyti, kad tokia jų agresyvi laikysena yra nepriimtina civilizuotame pasaulyje.

Lėktuvo nuklydimas nuo jam paskirto tako yra galimybė ir šiais aukštos technologijos laikais.

Prieš penketą metų kitas P. Korėjos keleivinis lėktuvas buvo nuklydęs ir pašautas nusileidęs Sovietų Sąjungos teritorijoje ant užšalusio ežero. Jame žuvo 2 žmonės.

Švelnus dėl mažų žmonių aukų protestas Sov. Sąjungai, kada net pati P. Korėjos valdžia padėjo sovietams už greitą lėktuvo grąžinimą, gal būtų padaręs juos ir šiuo atveju.

Tikros priežastys, kodėl lėktuvas nuklydo nuo nustatyto tako gali būti sužinotos iš kiekviename lėktuve esančios „juodosios dėžės“ (black box), kurioje esantieji instrumentai užregistruoja lėktuvo kursą ir visus lėktuvų veiksmus ir pasikalbėjimus tarpusavy ir su oro judėjimo kontrole žemėje. Dėžė sukonstruota pernešti lėktuvo sudužimą ir sudeginimą, tad yra galimybių, kad ji išliko ir šiuo atveju.

Bet Sovietų karinė vadovybė Sachaline griežtai atsisakė leisti japonams padėti ieškoti lėktuvo likučių. Ar jie patys ką nors rado, neskelbiama, bet žinoma, kad tuoj po lėktuvo nukritimo apie tą vietą sukinėjosi keli laivai ir virš skraidė lėktuvai.

Sovietų vyriausybė, kuri pradėjo kalbėti tik apie tai, kad nežinomas lėktuvas pažeidė jų oro erdvę, palaipsniui prisipažino, kad pagal įsakymą jų lėktuvas „sutalė“ Korėjos lėktuvo skrydį.

Gen. Senion Romanov, kuris yra sovietų oro pajėgų vyriausio štabo viršininkas, sovietų žurnalistams pareiškė, kad Korėjos lėktuvas skrido be navigacinių šviesų ir nentsakė jokių sovietų naikintuvų veiksmams atkreipti dėmesį. Esą, naikintuvus paskartotinai bandęs nukreipti lėktuvą į artimiausią aerodromą. Gen. Romanov taip pat pasakė, kad naikintu-

vas dėmesio atkreipimui šovęs šviečiančius šovinius, bet paleidimo raketos nemiėjo. Iš jo pareiškimo buvo galima suprasti, kad Korėjos lėktuvas buvo sumaišytas su amerikiečių žvalgybinio lėktuvu.

Amerikiečių žvalgybiniai lėktuvai RS 135 yra naudojami toje srityje ir vienas jų 2 val. prieš nušovimą Korėjos lėktuvo buvo praskridęs panašia kryptimi, bet amerikiečių kitų ekspertų žiniomis Boeing 747 ir RS 135 yra skirtingi lėktuvai lengvai atpažinami radaro ekranuose.

Sovietų Sąjungos užs. reik. min. Gromyko, kuris kartu yra ir vienas iš įtakingiausių politbiuro narių, atvykęs į užsienio reikalų ministeriją susitikimui Madride, neduodamas jokių naujų faktų apie Korėjos lėktuvą, apkaltino JAV-bes už įvykusią tragediją. Esą, lėktuvas atlikinėjęs amerikiečių žvalgybos jam duotus uždavinius ir sovietiniai lėktuvai įvykdė įsakymą jo skrydį sustabdyti.

JAV selk. užsienio reikalams G. Shultz visus Gromyko kaltinimus atmetė ir apkaltino sovietus melagystėmis ir faktų iškreipimu.

Kiti vakarų diplomatai sutinka su amerikiečių reikalavimais, kad sovietai viešai paskelbtų visus faktus susijusius su lėktuvo nušovimu ir imtųsi priemonių, kad panaši tragedija nepasikartotų.

Jų nuomone Gromyko pareiškimas nesumažino įtampimo ir parodė, kad pirmasis nuo Andropov atėjimo į valdžią taptautinis incidentas Kremliuje yra sprendžiamas senais metodais: geriausia gynyba yra puolimas. Tą jie ir daro apkaltindami Ameriką.

Bet sunku jiems patiekti įtikinančią versiją sakant, kad lėktuvas skrido be šviesų, kada amerikiečių atstovė prie Jungtinių Tautų J. Kilpatrick patiekė įrašytas juosteles, kuriose sovietų pilotai praneša savo bazelį, kad sekamo lėktuvo šviesos blykščioja.

Rugsėjo 2 d. P. Korėjos sostinėje Seoul įvyko masinis tarptautinis tampteginis lėktuve žuvusiųjų paminėjimas. Giminės padėjo gėles prie altoriaus padalinto į 13 dalių, atstovaujančių 13 tautų žmones žuvusius lėktuve. Šalia aust raly stovėjo taivaniečiai, kiniečiai iš Hongkongo, korėjiečiai ir kiti.

Taip pat dalyvavo diplomatinio korpuso mariai.

PILOTAI SMERKIA

Tarptautinė pilotų federacija, kuri apima apie 60,000 pilotų aptarnaujančių pasaulio lėktuvų linijas, pasmerkė P. Korėjos lėktuvo nušovimą ir pareikalavo 60 dienų sustabdyti visų komercinių lėktuvų skrydžių į Sovietų Sąjungą.

Laukūnai kreipėsi į kitas — tarptautines organizacijas kviesdami imtis panašių priemonių išreikšti pasipiktinimą visų oro transporto organizacijų vardu.

Rusai pilotai yra šios federacijos nariai, bet jie vadovybėje nėra atstovaujami.

DARB. VADAI PROTESTUOJA

Didžiosios Britanijos darbininkų sąjungų taryba pasmerkė P. Korėjos lėktuvo nušovimą pareiškė, kad tokiu beausmiui aktui, kuris kainavo tiek daug gyvybių, nėra jokių pateisinimo.

Toks Sovietų Sąjungos pasmerkimas kai kurių darb. sąjungų vadų buvo skaitomas dar nepakankamai griežtu. Jie savo protestą nori pareikšti viešu įsėjimu iš dabar vykstančio kongreso jame pasirodžius Sov. Sąjungos ambasadoriui Popov.

LIBANAS

Beirute taiką palaikančių prancūzų karinių pajėgų pozicijos buvo apšaudytos artilerijos esančios musulmonų druzų kontroliuojamoje teritorijoje. Apšaudymo pasekose žuvo prancūzų pulkininkas leitenantas ir vienas kareivis.

Atsakydami prancūzai pareiškė, kad jei apšaudymas nesustos, artilerijos pozicijos bus sunaikintos ir iš prie Beiruto stovinčio lėktuvnešio pasiuntė naikintuvus parodyti savo jėgas. Apšaudymas buvo sustabdytas.

Paskutiniosios kovos Beirute vyksta pasėkoje atsitraukimo Izraelio kariuomenės į naujas pozicijas.

Druzų milicija remiama Sirijos ir krikščionys falangistai kovoja stengdamiesi tai išnaudoti pagerinimui savo pozicijų.

Libano armijos mėginimai perimti kontrolę nepavyko.

Saudi Arabijos mėginimai atsiekti paliaubas sužlugė ir jų pasiuntiniai pareiškė nutraukti tolimesnes derybas.

NELAIMĖ SKOTIJOJE

Bandydamas išvengti įvažiavimo į du susidūrusius automobilius, autobusas su 45 keleiviais nuvirto nuo kello ir apsisvertė. 5 keleiviai žuvo, visi kiti buvo sužeisti.

KANADA REAGUOJA

Kanados vyriausybė sustabdė Aerofloto skrydžius į Montreal 60 dienų, taip pat atidėjo pasirašymą susitarimo leisti sovietų lėktuvams pasipildyti kuru Gander aerodrome, Newfoundland. Kanada tokiu būdu išreiškė protestą prieš P. Korėjos lėktuvo nušovimą.

JAV vyriausybė sustabdžius Aerofloto skrydžius į New York po Lenkijos pučo 1981 m., sovietų keleiviai į Ameriką skrisdavo per Montrealį.

AUSTRALAI SMERKIA

Australijos min. pirm. R. Hawke pasmerkė lėktuvo nušovimą, pavadindamas jį barbarišku veiksmu.

Australijos lakūnų sąjunga pasmerkė P. Korėjos lėktuvo nušovimą ir pareiškė, kad tokiu beausmiui aktui, kuris kainavo tiek daug gyvybių, nėra jokių pateisinimo.

Toks Sovietų Sąjungos pasmerkimas kai kurių darb. sąjungų vadų buvo skaitomas dar nepakankamai griežtu. Jie savo protestą nori pareikšti viešu įsėjimu iš dabar vykstančio kongreso jame pasirodžius Sov. Sąjungos ambasadoriui Popov.

BRITAI NESKRIS MASKVON

D. Britanijos oro linijos British Airways lakūnai, sekdami tarptautinės savo organizacijos nurodymais taip pat nutarė neskristi į Maskvą.

PUOLA SOLIDARUMA

Anglijos kasyklų darbininkų sąjungos vadas Arthur Scargill dabar vykstančiame darb. sąjungų suvažiavime Blackpool užpuolė uždraustą Lenkijos laisvą darb. sąjungą, pavadindamas ją „antisocialistine organizacija, kuri nori nuversti socialistinę santvarką“.

Tuomi jis izoliavo save netgi nuo kai kurių savo rėmėjų kairėje darb. sąjungų pusėje ir buvo pasmerktas daugelio darbininkų vadų.

Per suvažiavimą Scargill buvo apkaltintas nenorėjimu kalbėti su senesniais įsiktinčiais D. Britanijos konservatorių valdžia dėl darb. sąjungų reformos, kai tuo tarpu jis rado reikalo nuvažiuoti į Maskvą ir išreikšti paramą ir pritarimą Sovietų Sąjungos vedamai užsienio politikai.

DISIDENTO TEISMAS

Latvijos žmogaus teisių saugojimo aktyvistai I. Čalits rugsėjo 15 d. turės stoti į teisną Rygoje atsakytį į kaltinimus dėl vedimo antisovietinės agitacijos ir propagandos.

Jis pasirašė protestą prieš Sovietų okupaciją Afganistano.

Amerikiečių profesorius

STUDIJĄ APIE LIETUVIŲ PERSEKIOJIMĄ

Rutgers universiteto New Jersey valstijoje profesorius Thomas Oleszczuk Smolokyp žurnale (Winter 1983) paskelbė ištrauką iš savo išsamios studijos apie „kiltančių“ represavimą Sovietų Sąjungoje. Savo dėmesį jis telkia į „politinius teisnius“ Lietuvoje nuo 1940 metų iki šių dienų. Amerikiečių profesorius iš įvairių šaltinių surinko gausios medžiagos apie valdinius bei persekiojamus lietuvius, tautinę bei religinę rezistenciją. Skaidavimo našinoje yra užregistruojamos beveik tūkstantį lietuvių politikinių ir rezistentų.

Profesorius Oleszczuk stengiasi nustatyti, kokie veiksniai Sovietinėje sistemoje apsprendžia bausmės dydį. Jo duomenimis, vyrai nuteisiami trimis sykiams ilgesniam laukui, kaip moterys. Studento bausmės vidurkis apie puse trečių metų, žemdirbio — beveik septyniolika metų. Nacionalistams tris kart daugiau metų lageruose ar tremtyje nei religijos ar žmogaus teisių veikėjams.

Pasak Oleszczuk, būdingas kaltinamasis politinio teismoje tarp 1940-ųjų metų ir šiandienos yra vyriškis — jų virš 85 proc., lietuvis — jų virš 98 proc., katalikas — daugiau, kaip 70 proc., pagrindinių miestų gyventojas (daugiau kaip 70 proc. kaltinamųjų gyveno rajonų sostinėse). Dažniausiai jis tautinio sąjūdžio dalyvis, arba jo veikla bent iš dalies siejasi su nacionalizmu — tokių yra mažiausiai 87 proc. Tad prokuroro aiškus taikiny yra miestuose gyvenantys lietuvių katalikai ir nacionalistai.

Studijos autorius prieina išvados, kad sovietinių teismų sprendimai „politinėse bylose“ nėra atsitiktiniai ir nepriklauso nuo pasikartojančių „kapryzių“. Tie sprendimai nuosekliai vykdo represavimo politiką. Kai teismai sprendžia politines bylas, jie nėra savarankiški, bet seka iš viršaus nurodytas gaires bei instrukcijas.

Kodėl profesorius Oleszczuk savo studijos centre pastatė Lietuvą? Pirmiausia, rašo jis, kadangi Lietuvoje nuo 1972 metų klesti savilaida, kurios ne tik nepalausė keletas prieš jos pagrindinį leidinį — LKB Kroniką — nukreiptų teismų, bet kuri pastarųjų metų bėgyje dar pagausėjo. Tai esąs ryškus kontrastas geriausiai žinomam disidentizmo centrui, Maskvai, kur tarp 1972 ir 1974 metų KGB spaudimas privedė prie savilaidos susilpnėjimo.

Antra priežastis — Lietuvos „disidentinio“ sąjūdžio apimtis: autorius cituoja Kronido Liubarskio 1979 m. paskelbtus duomenis pagal kuriuos šiam sąjūdžiui priklausė ketradalis Lietuvos gyventojų. Todėl šis sąjūdis yra vienas svarbiausių Tarybų Sąjungos disidentizmo padalinių ir todėl juo taip „domisi“ Tarybų Sąjungos prievartos aparatas bei kiti valstybiniai organai. Pastarųjų metų duomenys rodo, kad lietuvių (ir ukrainiečių) nacionalistai paprastai nubaudžiamai ar šiaurinėms bausmėms.

Be to, priimena profesorius Oleszczuk, apie Lietuvos disidentinį sąjūdį užsienyje pasirodo vis daugiau teorinės literatūros. O, geriausiai, Lietuvos atvejį galima panaudoti kaip įdomų pagrindą palyginimui su kitomis grupėmis Sovietų Sąjungoje ir visame pasaulyje, nes Lietuvos disidentinio sąjūdžio reikalavimai apima nacionalizmą, religijos, laisvės, kalbos ir žmogaus teisių gynimą. Į tuos reikalavimus režimas atsako visoms diktatūroms būdingomis prievartos priemonėmis. Ir taip formuojasi „užburta ratas“ — disidentas išsunkia prievartą, o prievarta skatina tolesnį disidentizmą.

Oleszczuk dabar stengiasi iširti ryšį tarp ypatingo Vakarų dėmesio kai kurioms tautinėms bei religinėms grupėms ir bausmės dydžio. Tokį ryšį tiksliai nustatyti esą labai sunku.

Studija apie lietuvių politikinių represavimą jau susilaukė nemažo dėmesio Amerikos akademiniuose sluoksniuose. Ji akivaizdžiai paveikla kai kurių vakariečių optimistinius tvirtinimus, jog tarybinė sistema jau esanti „po-totalitarinė biurokratija“ ir vis labiau panašėjanti į Vakarų visuomenes.

PARTIZANAI KAMBODIJOJE

Neoficialūs, bet rimti Bangkok šaltiniai pranešė kad prieš 4 savaites kariuomenės mokymo centre netoli Phnom Penn žuvo 9 sovietų kariniai patarėjai ir 10 vietnamiečių.

Rusai, kurių Kambodijoje yra apie 500, mokė vietnamiečius naudoti raketinius ginklus.

Pereitais metais Khmer Rouge partizanai nušovė Kambodijos žemės ūkio viceministerį.

PASAULYJE

— Brazilijos traukinio katastrofoje, sproguos trims cisternoms su benzinu, žuvo 17 žmonių ir 200 buvo sužeisti.

— Unuagvejas karinė valdžia uždarė „Taikos ir teisingumo“ organizaciją, kuri buvo vienintelė žmogaus teisių grupė. krašte.

— Skraidantis monarchas, Jordanijos karalius Huseinas atvyko į Kiniją dešimties dienų oficialiam vizitui, jau antrą kartą vienerių metų laikotarpį.

— Valdžios potvarkiu, Maskvos milicija padalinio bausmes automobilistams už pavojingą važiavimą ir didelį greitį. Pabaudos siekia 50 rublių.

— Britanijos meno ministras lordas Gowrie davė leidimą vykdyti Teatro muziejaus statybą Londone. Projekto įgyvendinimas kainuos 4 milijonus svarų sterlingų. Muziejus bus pastatytas šalia Covent Garden operos teatro.

— Britanijos valdžia laikinai uždraudė naudoti „sinicin“ vaistą, kurį gydytojai prirašo sengantiems arthritais liga. Manoma, kad jis yra pavojingas kitiems organams.

— Egipto vidaus reikalų ministerija pranešė, kad policija suėmė 19 ginkluotų komunistų, priklausančių organizacijai, kuri siekė nuversti valdžią. Rasta žymus kiekis sovietų gamybos ginklų, tarp jų — raketinio tipo granatų.

— JAV Sveikatos institutas ištyrė, kad vyrai, kurie turi gerai išmokslintas žmonas, greičiau gauna širdies smūgį, negu tie, kurių žmonos yra mažiau išmokslintos. Išmokslintos žmonos paprastai turi savo karjerą, o kartu su tuo ir problemas. Tuo atveju vyrai rūpinasi netik savo problemomis, bet ir žmonos. Nuo to susenga širdimi, ar gauna širdies smūgį.

— 4 metų amžiaus berniukas, kuris svajėjo tapti ugniagesiu, buvo priimtas garbės nariu į Britanijos ugniagesių profesinę sąjungą. Jaunas garbės narys Mark Dean gyvena Hayes, prie Londono.

— Kinijos liaudies kongreso vykdomasis komitetas nutarė plačiau taikyti mirties bausmę bemaž už kiekvieną rimtesnį nusikaltimą, ypač už nelegalų ginklo laikymą.

— Rytų Vokietijos kariuomenės teismas nuteisė Vok. Vokietijos pilietį Peterį Peters dešimčiai metų kalėjimo už „šnipinėjimą Vok. Vokietijos žvalgybos naudai“.

— Olandijos vyriausybė ištrėmė Rumunijos diplomata Leontiną Micu, kuris yra apkaltintas ekonominiu šnipinėjimu, Manoma, kad jis yra vienas iš tos grupės, kuri buvo neseniai ištrėmti iš Belgijos. Šeši iš jų buvo aukštesni Rytų bloko pareigūnai Bruselyje.

— Grafas Nikolajus Tolstojus, rusų rašytojo Levo Tolstojaus vaikaitis, dabar gyvena Anglijoje. per jo knygos apie Tolstojų gimines kilmę pristatymą Londone pasakė žurnalistas, jog jis tikisi kada nors atpirti dač Kazanėje. „Dabar toje 18 šimtmečio dachoje galimas daiktas yra įsteigta psichiatrinė ligoninė, ar tikriausiai joje gyvena komisarai“, — jis pasakė anglui, — bet dabartiniam režimui žlugus jis grįšias į Rusiją. „Jei Solženicynas safo, kad jis sulauks, tai kodėl aš nesulauksiu?“

— Per demonstracijas Pakistane Sindo provincijoje rugsėjo 3 d. žuvo 7 žmonės, iš jų penki policininkai. Demonstrantai protestavo prieš karo stovį.

— Baltijos jūroje prie Švedijos karo laivyno Karlskrona bazės vėl pasirodė svetimos povandeninės laivos. Švedai paleido į vandens 13 bombų, kad priverstus iauv iškilti į paviršių.

— Rugsėjo 3 dieną du Rytų Vokietijos piliečiai pabėgo į Vakarų Berlyną. Trečią pašovė komunistiniai pasienio sargybūnai.

— Britanijos akušerės protestuoja, kad jų profesinį pradėjo veržtis vmyai. Remiantis lygių teisių įstatymu, dabar Britanijos vyrai turės teisę įstoti į akušerių mokyklas ir toje profesijoje dirbti.

MIRE SEN. JACKSON

Rugs. 2 d. mirė JAV sen. Jackson. Jis priklausė demokratų partijai ir du kartus bandė kandidatuoti į prezidentus.

Jis rėmė stiprinimą Amerikos ginkluotų pajėgų ir laikėsi griežtos, nenuolaidžios linijos Sov. Sąjungos atžvilgiu.

Vidaus reikaluose jis buvo liberalus ir daug dėmesio kreipė į gamtos apsaugą ir aplinkojimą stambių biznio korporacijų.

GASIŪNAS JAU AUSTRALIJOJE

Mantis Gasiūnas, kuris po automobilio katastrofos Amerikoje buvo pranešas atmintį ir kurio tapatybės ieškojimas vyko trifuose kontinentuose, grįžo į Australiją, kur gyvena jo motina. Jo gydymosi išlaidos siekia 15 000 dol.

30

LIETUVIŠKŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Liepos mėn. Augsburg'e įvykusioje 30-je Lietuviškų Studijų Savaitėje be parodėlės pavyzdžiais nušviečiančios lietuviškos spaudos kelią nuo pasirodymo „Aušros“ 1883 m. iki šių dienų, Bronius Kviklys skaitė ir pasakaita, apie „Aušros“ genezę, tikslus ir reikšmę.

Siek tiek sutrumpinę čia ją spausdiname.

„Aušra“ turėjo labai didelę įtaką lietuvių tautiniam atgimimui. Ji buvo visos eilės kitų lietuviškų laikraščių bei žurnalų pradininkė. „Aušros“ sukaktuvės buvo dažnai minimos — 20, 25, 30, 40, 50, 75 metų atžymint ją specialiais leidimais, straipsniais, periodikoje, minėjimais, Džiung, kaip PLB rūpesčiu ir šie 1983 m. pastelbti „Aušros“ šimtmečio metais ir kad Čikagoje šia proga išleista dviem knygomis visa 1883—1886 „Aušra“.

„Vilniaus kalendorius 1908 metams“, minėdamas „Aušros“ 25 m. sukaktį, rašė, jog jei pati „Aušra“ ir nebegyvena, paliko vaisiai jos gyvavimo — tai palikimas lietuvių tautinio susipratimo.

Kadaigi 1908 metais Vasario 16 d. dar buvo ateityje ir nebuvo dienos, kuri simbolizuotų lietuvių tautinius polėkius, kalendorius rašė, kad „visai neprošal būtų paskyrus vieną dieną tautos šventei, kurią visi galėtų praleisti pasiskaitydami ir atsimindami... praeitį aplankydami buvusios užsienio spaudos bendradarbių kapus ir t.t. Tai būtų geriau šias būdas švęsti tautos kilimą. Reikėtų, žinoma, parinkti vieną dieną kuri privertų vadintis „Tautos šventės“ diena — toji garbė griderėtų tai dienai, kurią pirmą kartą ši pasaulį pamatė pirmutinis „Aušros“ numeris... Todėl Vilniaus kalendorius reikakia pataria visas šventes speigas pritaikyti prie Balandžio 24 d.

„Visi gerai suprantame tos dienos svarbą; pagalios ta diena patiktų visiems lietuviams, nežūrint ir skirtumų jų pažiūrų — būtų vienodumas ir nebūtų jokio nesutikimo... Pagalios tai diena — visų mūravojų praleidimo, o mūsų laimėjimo... Diena — persekiojimų kapituliacijos. Lai primena ji mums tai“.

Lietuvių tautinio atgimimo šakys

Nors lietuvių dažnai didžiūjasi savo 700 metų ilgumo valstybinėmis tradicijomis, valstybe „nuo jūros ligi jūros“, savo didžiausiais kunigaikščiais, ypač Vytautu, bet dažnai užmiršta kritiškai pažvelgti į jų darbus ir tikslus. Visi mūsų valdovai ir juos sekdami didikai dažniausia vadovavosi save asmenis reikais. Jie paliko grynai lietuviškas žemes vakaruose vokiečiams, o vėlė savo galybę į rytus, kur buvo mažesnis priešpriešinimas. Jų šeimos veikiai sususėdavo, sugudėdavo ar sulenkėdavo. Tuo tampa lietuviškoji liaudies neturėjo nė tokių privilegijų, kurios buvo duodamos užsieniečiams. Vytautas išdalinė žemę didikams ir aukščesnio rango bajorams ir padarė pradžią baudžiavai. Tautinių atžvilgiai Vytautas, nors kalbėjo lietuviškai, buvo svetimųjų įtakoj. Jis buvo geras Lietuvos valstybės kūrėjas, valstybininkas, bet nebuvo didvyris tautine

„AUSZRAI“ — 100 M.

prasme. Danieliaus Alseikos žodžiais, „Lietuvių tautinė idėja istorijos šviesoje, 17 psl... „Jis, nors ir talentingas žmogus, bet nepasiekė aukščiausio savo laiko, tautos ateities nenumatė, jokių tikrų idealų savo tautai nenurodė... ir mirdamas atidavė Lietuvai Lenkijos karaliui, kaip savo suverenui. Tai yra simboliškas Vytauto darbuotės ir gyvenimo galas. Vytauto asmenyje apsirėškė visos mūsų valdomosios diduomenės tragedija“ Lietuva pateko gudy, rusų, lenkų įtakon.

Lietuvos didikai pirmieji nuėjo su lenkais, jau XVI — XVII a. priimdami jų kalbą. Tik maža jos dalis išsilaikė iki mū-

„Aušros“ gadynė išriedėjo iš ankstesnės 1864—1880 m. gadynės, kurios metu lietuviuose veikė, knygas rašė, mūsų praeitį studijavo, tautosaką rinko Simanas Daukantas, Motiejus Valančius, Laurynas Ivinskis, broliai Juškos — Juškevičiai, Silvestras Gimžauskas, Petras Vileišis ir kiti.

Iš jų tarpo išskirtinai minėtinas Zemačių vyskupas Motiejus Valančius, kurį mes laikome draudžiamosios lietuvių spaudos leidimo įkūrėju bei pradininku.

Buvo atlikta didelių darbų tautinio atgimimo bare ir už Lietuvos ribų. Jau 1879 metais Petrapilio lietuvių studentai leido „Kaltv melagį“. 1879 m. Klaipėdoje pasi-

nebuvo ir skaitymas buvo tik žaizlas, „laisvalaikio praleidimas“.

Dėl rusų valdžio persekiojimo pradžioje „Aušra“ skaitė tik nedidelis apsišvietusių lietuvių skaičius. Lietuvą pasiekdavo tik keli šimtai jos egzempliorių, bet kadangi ji eilavo per rankas, galima sakyti, kad ją skaitydavo dešimteriopai daugiau žmonių.

„Aušra“ padėjo surasti sau vietą lietuvių tautoje nemažam skaičiui lietuvių, kurie įtakojė tuo laiku vyraujančių vėjų, abejojo savo tautine priklausomybe. Vienas iš jų buvo Vincas Kudirkas.

„Aušra“ taip pat aiškiai paneigė lenkų, rusų ir vokiečių skleidžiamą nuomonę, kad lietuvių kalba netinkanti moksliniam ir literatūriniam išsireiškimui.

(Bus daugiau)

1983 m. Europos lietuvių suvažiavimas Augsburg'e.

sų laikų. Jei XIX amžiuje mūsų bajorija būtų grįžusi prie savo kalbos, tai būtų galima kalbėti apie visos tautos atgaivimą. Deja, to nebuvo. Ir Lietuvių raštija gimė ne Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje, bet Mezojoje Lietuvoje, kuri buvo valdoma svetimųjų (vokiečių).

Ši aplinkybė nežemina pačios lietuvių tautos, nes tautinis susipratimas atėjo iš tos tautos dalies, kuri buvo atstumta, pamiekinta. Atėjo tada, kai iš liaudies tampo atsirado mokytojų žmonių, mylinčių savo kraštą, tautą, kalbą. Jie ir buvo aušrininkai.

Bajorų ir dvasininkų tampe atsiradavo žmonių besirūpinančių savo tautos, bei kalbos išlikimu. Prisiminkime tik Zemačių vyskupas Merkėlį ir Juozapą Giedraitį, kanarinką Mikalojų Daukšą, A. Klementą, K. Zabitį — Nezabitauską, Simoną Stanevičių, kun. K. Širvydą, Ksavęra Baužą, Antaną Klementą, Silvestrą Valiūną, Dionyzą Pošką, M. Lietuvos kun. K. Donelaitį, Antaną Vienožindį, vysk. A. Beranauską, M. Akelaitį, Jurgį Pabrėžą, kurie gyveno, rašė ir veikė dar prieš „Aušrą“.

Prie jų dar galima pridėti lenkiškai rašiusius lietuvius ar lietuvių kilmės rašytojus — Adomą Mickevičių, J. J. Kraševskį, L. Kondratavičių — Siromkė, Henriką Senkevičių ir keletą kitų, kurie rašė apie Lietuvą bei lietuvius, kėlė jų protėvių drąsą, karingumą, o tuo pačiu ir stiprino lietuvių patriotizmą. Jų raštai buvo verčiami į lietuvių kalbą, spausdinami, skaitomi, bet jie buvo Lietuvos šviesuomenės mažuma.

rodė M. Senniaus „Lietuviška Ceitunga“, daug lietuviškesnė, kaip ankstyvesnė „Nusidavimai“, „Keleiviai“ ir kiti laikraščiai. 1879 m. Tilžėje buvo įsteigta „Litauische Literarische Gesellschaft“. New York'e 1879 m. pradėjo eiti „Lietuviška gazietė“. 1880—1881 m. lietuvių studentai Maskvoje kas du mėnesius leido hektografuotą „Aušrą“, rašiusią apie lietuvių kovas už laisvę ir apšvietą.

Taiči jau gerokai prieš „Aušrą“ buvo susikūrusi lietuvių raštija, kuri per vienus 1861 metus išleido tiek knygų (25), kiek per visus 40 spaudos draudimo metų „graždanikos“ rašmeninius išleido rusų valdžiai.

1865—1879 m., kitais spaudos draudimo metais, Prūsijoje ir vakaruose Europoje buvo išleistos 124 lietuviškos knygos.

„Aušros“ genezė

„Aušra“ nebuvo pirmasis lietuviškas laikraštis. Virš 50 m. prieš tai buvo pradėti leisti „Nusidavimai apie Evangelijos praplatinimą tarp žydų ir pogonių“, „Aušros“ leidimo metais Prūsijoje buvo leidžiami bent 3 lietuvių kalba laikraščiai. Bet lietuviški jie buvo tik iš savo vardo ir kalbos. Jie rėmė ir gerbė kaizerį ir lietuviškos dvasios juose nebuvo.

„Aušra“ buvo pirmasis lietuviškas tautiškai sąmoningas laikraštis.

Sukurti tokį laikraštį reikėjo iš nieko: nebuvo, nei redaktorių, nei bendradarbių, nei skaitytojų. Trūko kapitalo, žmoniškos spąstuvės, lietuviško laikraščio pavyzdžio ir tradicijų.

Žmonės paratimo laikraštį skaityti

nie piktuoju. Negerai, ale ką padarysi: Dievo valia.

MARYČIUKĖ: Išlėkė iš trobos, kaip patrakęs. Kuone pargriovė mane. Nė žodelio man nepratarė. Lyg atsimainęs, lyg ne tas Lauras būtų!...

ANGELE: Nepasakok, neskandink Marcei širdelės. MARCĖ: Ak, pamotė!... Kad tikrai žinočiau, kad jis manęs nori... Eičiau iš namų. Kad ir tuoj, kad ir šandien!

ANGELE: Liaukis, Marcyt! Nerūstink pono Dievo!... Ar tau taip bloga su mumis, kad mums palikt norėtum ir į svietą be tėvo palaiminimo, eitum? O juk tėvo valia — Dievo valia!

MARCĖ: Gera man buvo... Ir jūs, pamotė, labai man gera. Ale dabar, lyg viskas po senovei ir lyg viskas atsimainė. Troboj, it trošku. Tarpais atsikvėpti negaliu — taip suspaudžia širdį... (šuns lojimas — sniego girgždėjimas).

MARYČIUKĖ: Kažkas ateina... LAPELIS-KAMINSKAS: (jeina).

LAPELIS: Tai ko taip liūdnai vienos vakarojat? Nei dainos nei pasakos. Nei bernelio prie širdies!

KAMINSKAS: Tegul bus pagarbintas... MOTERYS: Ant amžių...

ANGELE: Sėskit, kaimynai, būkit svečiai mieli... KAMINSKAS: Ačiū ačiū, Antano ar nēr?

ANGELE: Išėjęs kažkur. Netrukus gal grįš. KAMINSKAS: O aš, mat sakyti, su reikalų. Pjūklo atėjau pasikolinti. Manajam šiandien, kaip tyčia, dantys ištrupėjo. o ryt reik į mišką mal-kų kirst... tai atėjau, sakyti pjūklo...

LAPELIS: Taigi... Na, o aš, kaip tas čigonas, kurs dėl kompanijos pasikorė. Buvau pas Kaminską. Tai saukau: galiu ir aš pas Brazdžius už-eiti, seniai nesu buvęs... (smalsiu žvilgsniu žiūrėdamas į Marčę).

(Bus daugiau)

F. NEVERAVIČIUS

Priešai

Pjesė

IV PAVEIKSLAS

BRAZDŽIUS: Dar klausii? Nežinai?! Žmonės akis man bado, o tu nekalta avelė dedies!

ANGELE: A, tai tu gal dėl to, kad aš su Lauru šiandien buvau karčiamoj? (prieidama arčiau prie vyro): Taip, buvau. Tai kas? O ar žinai, ko buvau, kad širsti?

BRAZDŽIUS: Žinau, ką žinau. Daugiau man nereik žinoti.

ANGELE: Nieko nežinai, tėvai... Buvau. Kalbėjau su Lauru. Dėl Marcės...

BRAZDŽIUS: Kas dėl Marcės?

ANGELE: labai paprastai. Lauras nori pasipiršti Marcei ir prašė mane užtarti prieš tave, tėvai, kad leistum...

BRAZDŽIUS: (ūmai atsikėlęs, trenkia kumščiu į stalą): Velnias! Velnias jus apšėdo! (Žengia prie Marcės, kuri atatupsta traukiasi nuo jo): Ir tu?! Ir tu su juo? It ta kalė!

MARCĖ: (Užsidengusi delnais veidą): Tėve!

BRAZDŽIUS: Tylėk, kalė tu! Girdit ką sakau: kad nē kvapo jo čia nebūtų! Sužinosiu — iš trobos išginsiu! Prakeiksiu! Ir išmesk tai iš galvos! Iš tų šiaudų nebus grūdų! Ir kad už mano pečių nieko nebūtų! Nudėsiu, kaip šunį nudėsiu! Girdit?!

MARCĖ: (kūčiodama puola ant lovos).

ANGELE: (pamažėle nusileidžia ant suolo, užsukniaubia rankomis stalą. Jos pečiai ima trūkti).

MARYČIUKĖ: (už scenos dainuoja: „Ant kalno karklai siūbavo“... Su daina įeina trobon sietelis nešina. Staiga ji nutyla ir nustebsi žiūri).

Uždanga.

V PAVEIKSLAS

Scenovaizdis: Brazdžių troba. Žiemos vakaras.

ANGELE, MARCĖ, MARYČIUKĖ: (sėdi ant suolo palangėje).

BRAZDŽIUS: (prie durų veja virves).

ANGELE: (rodydama podukroms mezinį): Dabar reikia skaičiuoti akutes. Viena, dvi, keturios...

BRAZDŽIUS: (pameta virvę, siekia kailinių): Batai kur?

ANGELE: (keliasi, paima iš užkrosnies batus, pastato ties vyrų, vėl sėdasi).

BRAZDŽIUS: (apsiūna, užsivelka kailinius, užsimauna zuikinę ir išeina).

MARYČIUKĖ: Tėtis vėl kažki kur... Nepasakė nē žodžio. Vėl keturias dienas namo negrįš.

ANGELE: Pareis. Jei ilgesniam — valgyt būtų pasiėmęs.

MARCĖ: Taip sunku. Širdis lyg akmenų prispausta. Tėtis — it vilkas. Niekam nē gero žodžio. Tik žiūri piktai, lyg visi jam nusikaltę būtų. Ir už ką? Už tai, kad aš Laurą myliu? Kad jis man už visus mieliausias? Taip širdį gelia, pamotė!... (užkniumba Angelės petį ir pravirks-ta).

ANGELE: Neverk, neverk, Marcyt. Ašarom dalyko nepataisysi. Dievas panorės — viskas dar į gerą pasikeis.

MARCĖ: (šluostydama ašaras): Ką jis pasakė tasyk, kai buvo atėjęs, kai jam sakėt daugiau ne-beateiti?

ANGELE: Ką besakys. Jei nori piktuoju, — tebū-

dami už laisvą tautinį apsisprendimą. Pabaltijo kraštuose, olandai sustiprintų ir savo pačių nepriklausomybę.

Olandų istorikas sutiko, kad šiuo metu Europoje, o ypač šiaurės vakarų kraštuose, gyvėja susidomėjimas Pabaltijo kraštais. Šalia Olandijos, jis paminėjo ir Švedijos pavyzdį. Jo manymu, švedai ilgą laiką nudavė, kad Pabaltijo tautos negyventų, nes jie manė, kad tokia „užmerktų akių“ politika suteiks jiems daugiau saugumo. Dabar jie pradeda suprasti klydę ir pradeda daugiau kalbėti apie Pabaltijį.

(ELTA)

SAVAITGALIO PABIROS

ATEITIES RYŠIŲ SISTEMA

Mūsų moderniajame pasaulyje tiek daug informacijos greičiausiu laiku perduodama oro bangom ir telefono linijom, jog tos ryšių priemonės yra apkrautos iki kraštutinio savo pajėgumo. Nauja ryšių sistema, panaudojant paprastą varinį vamzdį, žada išspręsti tą problemą. Dabar informacija perduodama elektronikai radijo bangom ir kabeliu. Abi sistemos apribotos kanalų skaičium, kuriuos galima didinti iki tol, kol neprasideda trukdymai ir kitokie garsų ar vaizdų neaiškumai.

Naujoji sistema tas varinis vamzdis yra tik 5 cm skersmens, tačiau jis gali perduoti vienu laiku 300.000 abipusių telefono pasikabėjimų, ar 200 televizijos programų. Tuo pačiu metu gali būti naudojamas ir pasikabėjimams ir televizijos paveikslų perdavimui. Tokio pat skersmens paprastas kabelis vienu laiku gali perduoti tik 4000 pasikabėjimų.

Garsai ir paveikslai viename vamzdžio gale automatiškai pakeliami į elektroninį kodą ir paverčiami į labai aukštą dažnumo, iki 1000 kartų aukštesnio, negu paprasto VHF (labai aukšto dažnumo) radijo bangas. Vamzdis yra pripildytas sausu azotu, kuris leidžia radijo signalams lengviau keliauti, negu oru, kur drėgnė ir deguonis duoda trukdymus. Kitame gale perdavimo kodai iššifruojami ir grįžtama į originalią garsų ar vaizdo formą.

Naujoji sistema kol kas dar bandoma. Ji yra pigesnė. Manoma, kad ji bus pradėta naudoti apie 1990 metus.

Vienas anglas — džentelmenas.
Du anglai — laifobos.
Trys anglai — parlamentas.
Vienas prancūzas — meluokas.
Du prancūzai — dvikova.
Trys prancūzai — Paryžiaus komuna.
Vienas žydas — prekybininkas.
Du žydai — šachmatų turnyras.
Trys žydai — orkestras.
Vienas rusas — girtuoklis.
Du rusai — peštynės.
Trys rusai — komunistų partija.

Televizorius pradeda minguliuoti, kas rodo ką nors įdomaus.

(Nusikundimas meistriui)

Parduoda valgomą kompleksą — bufetą, stalą ir šešias kėdes.

(Skelbimas ant stulpo)

Prašau duoti adatų su didelėmis ausytėmis ir segtukų galvai.

(Parduotuvėje)

Tą dieną nebrakonieriauvau, o tik buvau išjęs šautuva pravedinti.

(Iš pasiaiškinimo)

Vyriškiui reikalingas atskiras kambarys su moteriške.

(Iš skelbimų lentos)

Trūkūs kiaušams žarnoms, gaisrininkai pavėlavo.

(Iš laiško redakcijai)

Loterijoje išlošiau miegantį maišą.

(Iš nuogirdų)

Daugiau su girta galva į darbą prižadų nebeatėiti.

(Iš pasiaiškinimo)

Melioruoti reikia su galva.

(Iš pasisakymo)

„Šluotos“ auksinės mintys

100 M. KRAKATOA

Rugpjūčio 27 d. suėjo 100 m. nuo didžiausio žinomo kraterio sprogmio pasaulyje.

Krakatoa vulkanas yra Indonezijoje tarp Javos ir Sumatros, 160 km nuo Jarkartos. Nuo 1680 buvo laikomas užgesusiu, 1883 V pradėjo veržtis, o 1883 VIII 26-27 naktį įvyko kraterio sprogmis, kuris, sutrupinę į dulkes apie 4 km3 lavos ir tufų uolienos, išsivieė į maždaug 25 km aukštį.

Tos dulksės pasiskleidė stratosferoje aplink visą žemės rutulį ir būdavo pastebimos kelerius metus, nes jų dėka būdavo ryškių spelių saulėtelčiai ir saulėlydžiai. Sprogmis sunaikino ne tik aukščiausią vulkano dalį, bet ir visos salos iš 32,5 km2 beliko 10, km2. Sprogimo garsas buvo toks stiprus, kad buvo girdimas net už 4500 km. Žemės drebėjimo sukeltos vandenylio bangos buvo ligi 15 m aukščio ir, apsemusios daugybę gyvenamųjų pajūrio vietovių Javoje ir Sumatroje, pradžė per 36.000 žmonių, sugriovė tūkstančius namų ir padarė už kelis šimtus milijonų aukso dolerių įvairios žalos; daug uostų buvo sunaikinta, o šimtai tūkstančių žmonių liko benamiai. Bangos perkeliavo vandenynus ir už 13.000 km pasiekė P. Amerikos krantus. Sprogmis aukštai atmosferoje sukėlė disturbacijas apie 1000 km/val. greičio. Po šio katastrofingo sprogmio ligi 1927 vėl buvo apimęs. Nuo 1928 vėl yra veiklus, o sprogmio katastrofoje nežuvę žmonės buvo išskelti.

LAISKAS IŠ NOTTINGHAMO

Pirmoji žinių dalis

Atostogos. Išėjusi saulė žeria ir žarsto ugnį. Atostogaujančių veidai tartum saulėgraužis žiedai šypsosi visu veidu skersai ir išilgai. Atostogaujančiam gera ir malonu. Jis gyvena savo tik sau, savo laimei sukurta kova. Tik jame, atsiriobę nuo kasdieninių menkščių ir niekščių, jis laimingas. Tas kevalas tai jo apsauga, šarvai — būti su savimi taip, kaip jis nori ir kaip jam patinka.

Ar tu girdėjai, kad popiežius nužudytas, šv. Petras priekaištuoja ir neleidžia jo į dangų. Danguje vyksta revoliucija... Ar Dievas išlaisvys? Kaip tu manai? Šaukia padūkės įsibrovėlis.

„Eik sau po velniui! O man kas rūpi. Aš atostogauju“, atžėjęs jam atostogaujantis Juozas.

„Tik dar viena žinutė. Vakar naktį Amerikoje įvyko baisus žemės drebėjimas. Puse Amerikos nugrimzdė į vandenį. Vaisingi tonas ir Baltijai Rūmai atsidūrė prie pat bedugnės krašto.“

„Aš tau sakau dar kartą — eik tu sau po velniui. Aš atostogauju. Supranti? Aš atostogauju. Juozas piktai suriko, trenkęs piktai koją į medines grindis.

Deja, atostogoms, kaip ir visam kam, atėjo galas. Visi atostogavę, ir Juozas išsėrė iš savo atostoginio kevalo grįžo namo ir čia neišvengiamai, beveik automatiškai prisiklikau prie įvairių kvapų priemonių paskanintus nuodus purškiančios dėžutės, įmantriai moksliniais vadimams „televizija“. Juozo veidas, taip neseniai buvęs gražiai nuspalvintas saulėgraužės spalvos ir linksmas, dabar buvo rūstus ir bespalvis. Jis klausėsi žinių.

Motery įmonė (joje dirba ir Juozas) dėl streiko jau ketvirtą savaitę uždaryta. Streiko priežastis, kaip jau žinoma, yra ta, kad darbininkų valgykloje padavėjos nėra patenkamos patrauklios darbininkų kad ir trumpai atvargai nuo sunkaus darbo įmonėje. Nežiūrint įmonės direktorių visų pastangų visiems darbininkams įtikti nepavyksta. Streikas tęsiasi.

Turtuolis bankininkas rastas pasikores po miesto tiltu. Jaunas bedarbis su keturių vaikų šeima nusizūdė įkišęs galvą į dujų vamzlį.

18 metų jaunuolis pasipiginavimo tikslu nudūrė mirtinai 84 metų senutę dienos metu miesto parko alėjoje. Teisme jaunuolis prisipažino — rankinukė radęs tik 23 penus. Užnuošimo motyvas — norėjęs pažiūrėti filmą, kuriame artistė Monro valdinusi nuoga.

Antroji žinių dalis

Afrikoje mažos bet turtingos valstybės Zaro karaliai savarankiškai nužudė savo visas žmonas išskyrus vieną, kurios jis nemylėjo, bet žavėjosi jos kūno grožiu. Nužudytų žmonių brangenybės jis slėpė dovanų kitos kietik didesnę bet turtingos valstybės Ingo karaliaus žmonai. Už šią dovaną ji pažadėjo sutamti laiku nužudyti savo vyrą Ingo Karalių. Tuo pačiu metu Zaro karalius įžengė su savo kariumene, užėmė Ingo kraštą ir vedė su našlėjusia karalene.

Šiandien 2 val. po pietų Azijos valdovas Išleido įsakymą ištrinti jam nepaklusnią tautą (apie 2 milijonų) ir ją sunaikinti saulei dar nepatekėjus.

Dar nepatiktintomis žiniomis viename nusulmoniskame emirate slapta gaminama atomine bomba. Pats emirato sultanas yra plačiai žinomas kaip didelio masto taptautinių nuotykių mėgėjas, dalyvis ir provokatorius.

Šios dienos žinios baigtos. Seka reklamos.

Jeigu nori būti laimingas, genk kavą „Andrąplė“.

Užsimieravęs spirti į televizorių bet greit apsigalvojęs. Juozas piktai jį užsuko.

Ar reikia, ar verta pykti? Juk tai yra mūsų XX šimtmečio gyvenamųjų laikų vaizdelis. Kas turėtų mūsų šiądien tikruose stebinti, tai „pažanga“ kurią mes, žmonės, padarėme 80 metų bėgyje t.y. tik vieno žmogaus amžiuje. Jeigu kas nors prieš 80 metų būtų parašęs panašią įvykių apžvalgą, jis būtų išjuoktas, išvadintas bepročiu, policija ir visi beprotiniai gydytojai jį susidomėtų. Šiandien yra kitaip — tikėjosi niekas nepavadinis mane išprotėjusiu.

Šio laiško įvado vaizdelis yra pasaulis kurį sukūrė XX amžiaus įvykiai ir didieji žmonės: Einstein, Lenin, Hitler, Roosevelt, Churchill, Stalin, Mussolini, Mao-Tse-Tung ir kiti. Čia nepamirinti. Didieji įvykiai: pasauliniai karai, milžiniškos apimties revoliucijos, po jų sekę vėl nesuskaičiuojami mažesni karai ir maištai.

To viso pasekoje kūrėsi pasaulis pilnas vilčių ir neviltių, daugiau kovų negu taikos, pilnas nesuderinimų priešinamų, žmonių tarpusavyje vis augančios neapykantos, nepasitikėjimo baimės... Vardan ko? Tik jai ne žmogaus gerovės vardan.

Tad vardan ko? Mes žmonės, ar kurie miegame pamostose iš geležinių sudėtose arba iš paprastų lentų sukaltoje lovoje, ar kurie kasdien anksti keliame ir bėgame į darbą, ar kurie valgome bulves ir duoną nevisuomet sviestu užteptą, ar kurie geriamė kavą be skanėsių išmargin-

to pyrago, t.y. mes, žmonės, kurie sudarome 90% pasaulio žmonijos atsakymo į šį klausimą neturime, mes mes gyvename baimėje. Mes tik žinome, kad mūsų „didieji“ savo pažadais ir melsais apgavo mus; mes žinome, kad pasaulis pamažu grims ta į kluikumą.

Tai yra pasaulis, kuriame mes gyvename, iš kurio mes norėtumėm ištrukti, tik nežinome kaip. Mes esame baimės ir apgaulės žabanguose.

O kaip sekasi tiems „didiesiems“, kurie tuos žabangus statė ir dar tebestato? Jie, kaip didelės piktos musės didžiame vorantinyje, klaidžioja savuose raizguose.

Mes visi juk dar prisimename Helsinkio konferenciją. Ji sušvito kaip kokia stebuklinga šviesa, paskelbusi teisę kiekvienam žmogui būti laisvu. Helsinkio konferencija pasirašė ir Sovietai; su laimingom šypsenom Sovietų delegatai sveikino ir spaudė rankas visiems kitiems. Buvo ir sutarta, kad Helsinkio sutartį pasirašę sustitiks patikrinimui, ar visuose kraštuose Helsinkio nutarimai vienodai vykdomi, ar žmogaus laisvė visur vienodai puoselėjama.

Deja, kiekvienais metais sekusi konferencija buvo veikiau panaši į šermenų eiseną, iki pagaliau šiais metais Madride įvyko pačios Helsinkio žmogui pažadėtoms laisvės šviesos laidotuvės. Mažai žinojo kada Madrido konferencija prasidėjo, mažai kas žinojo, kas joje dalyvavo, kas buvo svarstoma, kas buvo nutarta ir dar mažiau kas žinojo, kada ji pasibaigė ir kada buvo užpūstos paskutinės žvakės. Tamsioje Sovietų siekimai užtrūmavo.

Ženevos susiginklavimo ar ginklavimosio apribojimo konferencija tapo dviejų pasaulio milžinų, J. A. Valstybių ir Sovietų Sąjungos darbevyksta. Apie pačios konferencijos vyksmą gaunamos tik žinių nuotrupos; jos neįdomios ir bereikšmės. Retkarčiais atrodo, kad apie šią konferenciją galėtumėm ir pamiršti (bent laikinai) je galėtumėm ir sau pasisukti. Taip ir būtų. Jeigu mes ir pasaulis negyventų šių dviejų milžinų nesantaikios bei erzolio šešėlyje. Kremlius žino jau dabar, kad Ženevos konferencija neduos vaikams laukiamų išlavų. Geriausiui atveju ji baigsis kokių nors neišsikišusių pamirštų nutarimų, kuris, pagal Kremliaus planą ir viltį sukels tik daugiau nesutarimų Vakarų valstybių tarpe, kas savo ruožtu mudels J. A. Valstybių prezidento Reagano Sovietams grąsoma didesnių atominių pabūklų instaliavimą Vakarų Europoje. Šito grąsinimo dėl daugelio priežasčių Kremlius nebijo, bent šiuo metu.

Šiuo metu Kremlius savo darbų dienvakėję turi žymiai svarbesnių reikdalių, negu Ženevos konferencija. O tie reikalai yra štai kokie: pirmas ir šiuo metu pirmas reikšmingas svarbos — Sovietų Sąjungos įsikišimas vidurinėje Amerikoje ir Karibų jūroje; antras — Sovietų Sąjungos galutinai įsitvirtinimas Sirijoje su artimiausiu tikslu traukdyti bet kokiu tvarkai arabų pusiasalyje ir tuo pačiu sumažinti J. A. Valstybių įtaką iki bereikšmio laipsnio; trečias — duoti truputį eigos Libijos valdovo Gadafi savimeilei ir didybės troškimams tuo pačiu nepalaidžiant jo iš Kremliaus kontrolės, t.y. galutinėje visos eilės Kremliaus veiksmų išdavoje padaryti Gadafi savo rūšies „Kubos de Castro vėlesnims Sov. Sąjungos planams šiaurės Afrikoje, pirmoje eilėje Tunise ir Egipte; ketvirtas, laikas pradėti rūpintis Pakistane, nes Pakistano diktatoriaus gen. Zijā pradeda nutolti krašto autoriteto ir Pakistanas gali pateikti J. A. Valstybių įtakom.

Iš šio matome, kad Kremlius turi savą labai įspūdingą darbų programą be jam Reagan prikerptos konferencijos Ženevoje. Argi tad nuostabai, kad šiuo metu Kremlius labai užimtas pirmoje eilėje savaus reikalais?

Į tą Kremliaus reikalų smulkmenas tuo tarpu nesigilinsime; atidėsimė sekantį „laišką iš Nottinghamo“. Tik būtų pravartu bent keliais sakiniais aptarti V. Čurinės Amerikos klausimą, nes jis yra tapęs centriniu pasaulio įvykiu.

J. A. Valstybių prezidentas Reagan vienojo savo paskutiniųjų kalbų išreiškia tokią mintį — bus didelė tragedija J. A. Valstybių vėlesniam likimui jeigu „centrinė Amerika taps Sovietų Sąjungos satelitu. Tokiam aiškiam ir griežtam prezidento Reagan pareiškimui neįmanoma bet ką svarbesnio ar stipresnio pridėti išskyrus gal tik tiek — galia kad anų laikų J. A. Valstybių prezidentas taip nesuprato, taip nepasakė ir atitinkamai nepasielgė, kada „Kuba pateko į de Castro rankas. Jeigu anų laikų prezidentas tai būtų supratęs ir padaręs, nebūtų tokios Centrinės Amerikos problemos, kokia ji yra šiandien.

Šiandien Reagan kad ir žino, kaip apgrąžinti komunistinio teroro išpriešinimą mažas Centrinės Amerikos valstybes, bet veiksmui jam reikalingas visos tautos pritarimas. Tauta gi nesirytą, nes vis

LIETUVIAI IZRAELYJE

Brazilijoje gyvenanti H. Didžiulytė-Mošinskienė šimt vasarą lankėsi Izraelyje.

Čia duodame žiupsnį jos išpūdžių spaudintų „Mūsų Lietuvoje“ leidžiamoje Sao Paulo.

Sveiki, atvykę

Kai atvykome, buvo jau pavakarys. Seimininkė paragino skubėti į valgyklą vakarienei. Pakelyje susitikome jos kaimyną Danielių — jis j mus prabilo lietuviškai: „Sveiki atvykę iš Brazilijos panevėžiečiai. Jis dar nepamiršęs lietuvių kalbos, studijavęs Dotnuvoje agronomiją.

Visiems susėdus prie išilginių stalų, pirmiausia tos šventės vadovas mus pasveikino lietuviškai, o jauna daili panelė pranešė angliaiškai: „Turime savo tarpe brangius svečius lietuvius, atvykusius pas mus paviestėti“ Gausūs plojimas. Aš jaudinausi — neįprasta tokia pagarba.

Sėkė meninė programa: himnas, skaitymai ir maldos. Viskas hebraiškai, Choras padainavo kėleta dainų, diriguojant jaunutei muzikos mokytojai. Keletas porų pašoko vieną kitą tradicinį šokį. Po to visi skubėjo valgyti, nes buvo jau „shabbat“ vakaras.

Po vakarienos prie mūsų spaudėsi sėmyvi vyrai ir moterys, kalbino lietuviškai, platys prisistatydami — iš Kybartų, Marijampolės, Viekšnių, Panevėžio... Štai dr. Abraomas Alperovičius prisimena mano a.a. tėvelį dr. Didžiulį. Inž. Chackelis Kaunatoris iš Panevėžio baigęs žemės ūkio akademią Dotnuvoje. Senutė spaudžia man ranką ir sako: „Aš pamiršau lietuviškai, bet atsimenu dainele: „Reik žinot ir mokėt, kaip mergytę pamylėt...“

Gyvenimo išvagių veidai man šypsoi, ir tiek jaukus šilumos aplinkoje, kaip tegali būti vienoje didžiulėje šeimoje. Tą šeimą ir sudaro 850 šio kibucio gyventojų.

Speciali popietė

Mums buvo suruošta speciali popietė, kuri buvo paskelbta kibuco pranešimuose: „Ruošiama popietė jauniesiems kaip 60 m. amžiaus svečiams iš Lietuvos pagerbimui“. Susirinko pora dešimčių žmonių. Apdovanojo mus, dailios prisiminimais, jautriai minėdami savo jaunystės dienas Lietuvoje, gimnazijos laikus, draugus ir tėvų kapus. Patyrėme daug nuostatumo ir pagarbos lietuviams, neišgirdome nė vieno priekaišto. Praeitį palikome šviesos apgaubta. Kaip vienas senelkas pasakė: „Kai aš sakau Madrido eilėrašty, jaučiu tėvynės kvapą. Lietuvis miškų kvapą...“ ir drebanti ranka nubraukė asarą...

Beit Zera praleistos dienos mudviem su vyru liko kaip nuostabus sapnas ar „pasaka“, kuri jau liko praėityje.

Skaitytojų laiskai

DARIUS IR GIRENAS

Gerb. Red.,

Tamstos redaguojame savaitraštyje Europos Lietuvis Nr. 32/1969 tilpo straipsnelis DARIAUS-GIRENO SUKAKTIS LIETUVOJE, kur rašoma, kad „sovietai oleido net pamiršti tų didvyrių jų pačių tėvynėje“.

Pirmiausiai, tai neatitinka tiesai. Turime prieš save „Mokslas ir Gyvenimas“ Nr. 7, „Kultūros Barai“ Nr. 7 ir „Gimtasias Kraštas“ Nr. 30, o taip pat esu gavęs ir laišką iš Vilniaus su Dariaus ir Girėno atvaizdu ir jų skridimo maršrutu, išleistu Lietuvoje.

Prietelius senas mano mokslo draugas ir buvęs karo laukūnas ir Aero Klubu narys man rašo, kad dalyvavo Anykščiųose prie Pundžiaus skulptūrinio Dariaus-Girėno atvaizdavime. Puntuke ir atsiuntė nuotrauką. Tad „Turistas“, būdamas Lietuvoje nematė Dariaus-Girėno jokio viešo pagerbimo, o tuo tarpu jų pagerbimas vyko: Kaune istorijos muziejuje atidaryta atmuoginta „Lituanikos“ ekspozicija, kurią matė mano pažįstama — „turistė“ iš Adelaide. Be to Judrėnuose ir Vytogaloje didvyrių gimtinėse vyko iškilmingi minėjimai, jiems pagerbti. Vilniuje — Kyviškių aerodrome vyko aukštojo pilotazo varžybos ir aviacijos šventė Dariaus-Girėno atveiui laimėti. Tap pat yra išleisti medaliai didvyrių atminimui, išleista knyga, išleisti konvertai ir atvirukai, įvairūs žetona. Tad man yra nesuprantama „Turistas“ parašymas, kad Lietuvoje neleidė net pamiršti tų didvyrių jų pačių tėvynėje.

Blogai, kad tautietis, negalėjo apsilankyti ruošose Dariaui ir Girėnui pagerbti aukštojo pilotazo varžybose, tikliu kad turėjo laiko apsilankyti restoranuose. Su pagarba:

J. Riauba

Red. Turistas savo laiške rašė: „Tiesa, kai kuriuose Vilniaus laikraščiuose buvo pasirodę straipsniai apie Darių ir Girėną, bet jokio viešo pagerbimo ir jokio pripažinimo laisvos Lietuvos aviatoriams“. Jei J. Riauba, ar kas nors kitas turėtų spaudintis kvietimus ar skelbimus į Dariaus ir Girėno skurdžio minėjimus ar aviacijos šventes, ar jų aprašymą Lietuvos spaudoje, prošome prisijusti mums.

dar gyvena Vietnam karo šmėklos gaidinama. Baimė gi nieko nesukuria, tik griauima.

Iki pasimatymo čia arba Karaliaučiuje Stasys Kuzminskas

ELTA PRANEŠA

FRIDMANAS PERSPEJO APIE „SIONISTŲ SAMOKSLUS“ LIETUVOJE

„Tarpautinio sionizmo“ samokslą Lietuvoje atidengė Sovietų Sąjunga, kurios straipsni, „Atsargiai: Sionizmas!“ perspausdino Tiesa (1983.VI.12). Straipsnio autorius S. Fridmano plunksna beveik paraidžiui imituoja nacių antisemitinę literatūrą: sionistinėms organizacijoms vadovauja „žydų kapitalistai ir bankininkai“, jų tikslas — sugriauti „galingąją Tarybų Sąjungą“, jie tarnauja „kapitalistinei reakcijai“, jie „parsiadavėliai“ ir „apgaviškai“. Buvęs Lietuvos Helsinkio grupės narys Eitanas Finkelšteinas sulaukė atidėtinai — jis, esą, griūsis, kaip jis pardavinėsi „kraupias istorijas apie TSRS.“ Iš Vilniaus į Izraelį išvažiavusi „kažkokia Druker“, „netikėtai“ atsidūrė Vakarų Vokietijoje ir dirbo „Laisvės“ radijuje. Vilniuje tebegyvenantis V. Raizas telefonu perdavinėjęs „sufalsifikuotą informaciją“ ir toliau palaikęs „glaudžius ryšius“ su užsienio sionistais. Pasak Fridmano, Belgijoje buvo atvykusi grupė „sionistų emisarių“.

(Elta)

NAUJA REZOLUCIJA APIE RUSŲ KALBOS MOKYMĄ

Moskvos Pravda gegužės 27 d. pranešė, kad KP politbiuras svarstė kaip dar pagerinti rusų kalbos mokymą nerusų respublikose. Buvo priimta rezoliucija, kurioje išvardinta visa eilė priemonių užtikrinti, kad kiekvienas nerusas laisvai naudotų rusų kalbą. 1975 m. Taiskante priimtos rezoliucijos panašia tema buvo pasmerktos lietuvių savilaidinės spaudos skiltyje; ir kitose sovietinės respublikose, ypač Gruzijoje, rezoliucijos iššaukė protestus ir demonstracijas. Nerusų respublikose į šias rezoliucijas ir priemones žiūrima kaip į rusinimo įrankius. (Elta)

KAIP „KURIAMA“ ISTORIJA

Prieš porą metų į Vakarų pateko pranešimas rodantis kaip Maskva mėgina kontroliuoti istorijos dėstymą Lenkijos mokyklose. 1980 m. ji išspausdino pagrindinį leidinį Głos, o 1981 m. perspausdino Parvžiutę leidžiamas istorinis žurnalas Zeszyty Historyczne (Nr.57). Pranešimas, kurį paruošė SSRE-os Pedagoginių mokslų akademija ir Mokslų Akademijos specialus institutas, buvo įteiktas Mokyklinių programų institutui Varšuvoje. Jis įdomus tuo, jog čia kalbama ir apie Lietuvos praeitį, o ypač, kad tai ką Kremlius dar tik stengiasi pasiekti Lenkijoje, jau yra įgyvendinta Lietuvoje — nebeegzistuoja savarankiška Lietuvos istorija.

Pranešimo autoriai peržiūrėjo dešimt lenkų pradžios mokyklose bei gimnazijose naudojamų vadovėlių ir juose rado eilę „klaidų“. Pavyzdžiui, lenkų istorikams priklauso, kad 1830-1831 m. sukilimas vadinamas „Lenkų-Rusų Karu“. Pasak jų tokių žodžių kaip „rusai“ ar „ypač“, „maslokal“ panaudojimas aprašant ginkluotus susirėmimus „nesutampa su Lenkijos įmonios kartos internacionalistiniu auklėjimu; reikia vartoti žodžius „carizmas“ ir „cerinė armija“. Pranešimo autorius ypač erzina rusinimo politikos aprašymas lenkų vadovuose. Jie cituoja ištraukas, kuriose aprašomas „kultūrinių institucijų represavimas“ ir „privatizavimas rusų kalbos mokymasis“. Iš viso, rašo autoriai, apie rusinimą per daug kalbama, vadovėliai per daug pabrėžia tai kas „praėityje skyrė lenkų ir rusų tautas“. Technikumų studentams skiriamas vadovėlis kritikuojama už šį sakini: „Smolenskas kurio jau 1611 metais ir Zigmantas III-sis triumfo dainas grįžo į Varšuvą su daugeliu belaisvių“. Prikišama, kad vadovėliuose per daug dėmesio kreipiama Vakarų Europos kraštams ir „nepekankamai vertinama“ rusų kultūra. Negerai ir su nuotraukomis — kodėl rodomas Kazanės kalėjimas, o ne universitetas? (Elta)

KETVIRTADALIS SOVIETŲ LAISKŲ CENZŪROS — PABALTIJO VALSTYBĖSE

Birželio 22 d. JAV-ų Atstovų Rūmuose buvo diskutuojama „Helsinkio žmogaus Teisių Diena“, minima rugpjūčio 1 d. Šia praga, N.Y. atstovas Benjamin A. Gilman pabrėžė, kad Sovietų Sąjungos žemėlapyje didžiausia žmogaus teisių pažeidimų koncentracija randama kitoje Suomijos įlenkos pusėje — Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Jis pridūrė, kad jo specialus komitetas, kuris tiria sovietų valdžios vykdomą laisvės cenzūrą ir konfiskavimą, nustatė, jog 27 nuošimčiai tokių dokumentų atveju priklauso Pabaltijo valstybėms. (Elta)

NAUJAS LIETUVOS KATALIKŲ TTG KOMITETO NARYS

Bruselyje leidžiamas USSR News Brief biuletenis birželio 15 d. numeryje pranešė, kad Alytaus katedros vikaras Kazimieras Zylis (g. 1945) tapo nauju Lietuvos Katalikų Tikinčiųjų Teisėms Ginti Komiteto nariu. Jo adresas: 234580, Lietuva, Alytus, Panemunėlio 5, tel. 51737. Kun. Juozas Zdebskis pastaruoju metu nedalyvauja komiteto veikloje. (Elta)

LIETUVOJE

PAILGĖS BULVARAS

Šiauliuose pradėta rekonstruoti dar viena Vilniaus gatvės atkarpa. Užbaigus darbus, pėsčiųjų bulvaras pailgės geru puskilometriu ir pasieks Draugystės prospektą.

Naujosios bulvaro dalies paskirtis — prekybinė, kultūrinė, pramoginė. Projekto autoriai — architektai R. Kačinskas, V. Mazuronis ir jų kolegos numatė įrengti čia, prie „Varpsto“ fabriko, specialias vitrinas, kur savo darbus galės eksponuoti dailininkai, fotografai, liaudies menininkai. Aikštėje prie Kauno politechnikos instituto vakarinio fakulteto rūmų išaugs savotiškas amfiteatras, kur vyks šventinių šventinių renginių, koncertai. Iš „Vairo“ gamyklos persikels dviračių muziejus. Pėsčiųjų bulvaras pasipuoš originaliais šviestuvais, suoleliais, vaizdinės agitacijos stendais.

SKENDUOLIAI

Kasmet Lietuvoje muskšta 450—600 žmonių. Petai jų žuvo beveik keturi šimtai. Tai be galo skaudus praradimas artimiesiems ir visuomenei.

Daugiausia nelaimių būta ten, kur jų mažiausiai tikėtasi — upeliuose, krūdose, balose. Dažniausiai nelaimės įvyksta dėl to, kad nenaokama plaukti, neatsargiai, lengvabūdiškai elgiamasi vandenyje ir valtyse, paliekami be priežiūros vaikai, maudomasi apsvaigus alkoholiu. Girtavimas paplūdimiuose, kitose vietose prie vandens telkinių pernai nusimėšė beveik 150 gyvybių. Didesniose paplūdimiuose girtavimui rodoma daugiau nepakantumo, ten ir nelaimių mažiau, o štai nuosloiose vietose kaip kas nori, taip ir elgiasi...

EUROPOS ČEMPIONAS

Europos plaukimo pirmenybėse vykusiose Romoje vilnietis Robertas Žulpa 100 metrų plaukime krūtine laimėjo aukso medalį.

Kiti rašo

VILNIAUS PILIS
Nauji atradimai

Praėjusią vasarą buvo pradėti darbai sustiprinti Gedimino bokštui ir jo kalno slenkantiems šlaitams Vilniuje. Platesniu duomenų savo rašiniu „Protėvių šnekėjimas“, „Literatūros ir meno“ sausio 22 d. laidoje pateikia Aldona Zemaitytė.

Pernykštės vasaros pradžioje jau buvo pradėtos kasti duobės, į Gedimino kalną sutelkusios archeologų grupė, vadovaujama A. Lisankos, kuriam patarimais taktinio Lietuvos Mokslų Akademijos istorijos instituto vyr. mokslinis bendradarbis V. Daugudis. Geologinius tyrimus atliko prof. A. Gaigalas, rastų žiedadulkių — docentė O. Kondratienė, architektūrinis — S. Lasavickas. Radiniai pasibaigia 4,5 metro gylyje, palikdami ant vienos kito kietai sugulčius kultūrinius sluoksnius, apimančius ištisus šimtmečius. Esą jie liudija, kad čia buvo gyventa net ir prieš Kristaus gimimą.

A. Zemaitytė daro išvadą, kad tie radiniai sugrąžina ligšiolinę legendą apie Vilniaus įkūrimą XIV š. pradžioje, susietą su Gedimino valdymo laikais. Medinių ir mūrinių pilių čia jau būta ir XIII š. Pasak A. Zemaitytės, Gedimino kalnas ir jo apylinkės tada jau buvo ne miškai apaugusios medžioklės vietos, bet tirštai apgyventa teritorija, turėjusi savitą materialinę ir dvasinę kultūrą. Leidžiamas žemym kultūriniais sluoksniais yra smėlių užplis XV š. pradžios pilies griuvėnys, XIV š. mūro pilies likučiai, po jais — statybinės konstrukcijos iš akmenų, medžio ir žemės: rąstais apjuosti akmenys, apipilti žemėmis. Viršutiniuose sluoksniuose vyrąja žiėstinė X-XV š. keramika — įvairūs lankiniai ir arbaletinių strėlių antgaliai, akmeniniai patrankų sviediniai, sidabriniai Pranos grašiai, puodų šukės, geležinės pakabinamos spygnos, ugnies simboliai išraižytas kaulinis kirvukas, psmėnulo formos pakabutis, žalvarinis žvančius.

Zemutiniuose sluoksniuose susitelkusi lipdytoji V-IX š. keramika. Ten yra du akmenų grindiniai, kuriais buvo sutvirtinti pilialinio aikštės pakraščiai. Pačioje aikštėlėje būta medinių pastatų. Po šiuo sluogniu aptikta lipdytoji, brūkšniuotoji keramika su septyniais kietai ant vienos kito sugulsius akmenų grindiniais, medinių statinių liekanomis. Išlikę konstrukcijų atspaudai rodo, kad statmenai kuolai buvo išpinti medžio šakomis, aporėpti moliu. Tam laikotarpiui priklauso kaulinis žeberklas, daug titnago skilčių, keletas akmeninių kirvukų. Jie liudija, kad žmonės čia jau gyveno tūkstantmeityje ar pirmojo tūkstantmečio pradžioje prieš Kristaus gimimą. Visų laikotarpių sluoksniuose rasta žuvis, paukščiai, įvairių žvėrių ir gyvulių kaulų. Archeologai dabar tvarko turtingus radinius ir nuošiai išsamias mokslineis išvadas.

V. Kst. (Tė)

Europos LIETUVIS

LITHUANIAN

WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain
by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post
Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga
ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Prenumeratos kaina metams 16 svarų,
pusel metų 8 sv. (kitų kraštų prenumera-
toriai moka pagal Britanijos svarą kursą).

Kronika

DEMESIO „E.L.“ PRENUMERATORIAMS,

Padengti pakilusias pašto išlaidas
„E.L.“ prenumeratorai ateinančioms metams
pakeliamą vienu svaru. Prenumerata
metais bus 17 sv. Pusei metų 8.50 sv.

EUROPOS LIETUVIŲ KALENDORIUS 1983 M.

IX.10. — D. Britanijos Lietuvių Diena, Cl-
vic Hall, North Street, Wolverhampton.
X.15. — Bolton'o Lietuvių Šokiai, Ukrai-
niečių salėje, Bolton.

AUKOS SPAUDAI

A. Balaisaitienė — 10.00 sv.
V. Menauskas — 3.30 sv.
M. Tušytė, A. Gudelis po — 1.50 sv.,
J. Pilipavičius 0.50 sv.

DEKOJA SKAUTAI

J. ir V. Sliziai iš Derby skautų stovyk-
lai paremti, paaukojo 10 svarų. Ačiū
jiems!

Stovyklos organizatoriai

PADEKA

Sugrįžus iš ligoninės į namus dėkoju
visiems geriesiems bičiuliams už gražius
linkėjimus, gėles ir lankymą ligoninėje.

P. Nenortienė

Londonas

KRYŽIŲ ŽYGIS AYLESFORDE

Spalio 9 d. Aylesforde, Kent (įvyks Aš-
tuntasis Kryžių žygis už persekiojamus
tikinčiuosius).

Kviečiama gausiai dalyvauti. Tą dieną
bus bendras autobusas su latviais ir če-
koslovakais nuo Westminsterio katalikų
katedros 12 val.

Registruotis iš anksto prie Lietuvių baž-
nyčios: 21 The Oval, London E2 9DT.

Stoke-on Trent

A.A. BENEDIKTA ANDRUSKEVICIENE

Rugsėjo 1 d. buvo palaidota Benedikta
Čerepaitė-Andruskeviciene.

Vėlonė buvo gimusi Papilėje 1912 m.
rugsėjo 11 d., mirė 1983 m. rugp. 22 d.

1936 metais ištėkėjusi už Vytauto And-
ruskeviciaus ji užaugino 10 vaikų šeimą.
Karo audrų mėtomai Andruskeviciai
gali gale atsirado Anglijoje ir apsigyve-
no Stoke-on-Trent.

Turint didelę šeimą Benediktos pagrū-
dinis darbas buvo auginimas ir auklėjimas
vaikų. Ji tai atliko su meile ir atsidėjimu
teužmiršdama įdegti savo vaikams Lie-
tuvos meilės.

Vėlonė mėgo lietuvišką spaudą, prenu-
meravo laikraščius ir žurnalus, naudojo-
si bibliotekomis. Ji buvo DBLS narė.

Pethai Benedikta apsilankė Lietuvoje
ir paskutinį kartą matė savo gimtąją Pa-
pilę.

Bradwell krematoriumo koplyčioje lai-
dotuvų būrelis atliko kun. O'Donnell,
o šeimos ir susirinkusiųjų vardu atsisvei-
kino DBLS Stoke-on-Trent skyriaus pir-
mininkas Vladas Dargis.

Po pamaldų visi dalyvavusieji šeimos
buvo pakviesti arbatai ir užkandžiams,
kurios paruošė vėlonės dukros ir mar-
čios.

Laidotuvėse dalyvavo visi Benediktos
vaikai su šeimomis, išskyrus sūnų Algį,

Vienojo skiltyje idėto skelbimo kaina 5.00
sv. už colį. Didėsi skelbimai atitinkamai
brangiau.

Už laikraštį kieno nors spausdinamų
jų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redak-
cija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas.
Redakcija rankraščius taisy ir trumpina
savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto
dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreikšia auto-
rių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuo-
monę.

prieš kelis metus žuvusį automobilio ka-
tastrofoje, Pietų Afrikoje.

Vietoje gėlių ir vainikų vėlonės pa-
geidavimu laidotuvėse dalyvavusieji su-
aukojo 50 sv. The Douglas MacMillan
Home.

Vlado Dargio žodžiais: „jei būtų įma-
noma paversti į pinigus dešimties vaikų
motinos, žmonos, slaugės, mokytojos, še-
imininkės, suvejos ir lietuvis patriotės
vertė, ji būtų buvusi turtingiausia motė-
ris šiame krašte.“

Išleis ramybėje!

VI. Dalyvis

Stroud

MIRE JONAS TAMULEVICIUS

Birželio 16 d. po sunkios ligos Caches
Green ligoninėje mirė Jonas Tamulevi-
čius. Jis buvo gimęs Panevėžio apskrityje,
Pirščiųų kaime.

Anglijoje vėlonis neturėjo jokių gim-
nių.

Vokietija

NAUJAS DAKTARAS

Valk. Vokietijoje neseniai užbaigė moks-
lus ir gavo chemijos mokslų daktaro laips-
nį Ričardas Palavinskas.

1960 m. su savo tėvais ir sesute Ričar-
das iš Lietuvos atvyko į Vokietiją.

1972 m. jis baigė Vasario 16 gimnaziją
Huettenfeld, o chemijos mokslus studijavo
Bonn universitete. Dabar dirba Wies-
baden „Fresenius“ aukštojoje mokykloje
farmacinės industrijos srityje.

Vasario 16 gimnazijoje du metus dėstė
matematiką ir buvo bendrabučio vedėju
Ričardo tėvas Algirdas Palavinskas, ten
taip pat mokėsi jo sesuo.

Ričardo mama dirba kaip medicinos se-
suo.

Algirdas Palavinskas yra vokiečių tei-
mo prisiėkęs vertėjas lietuvių, vokiečių,
rusų ir lenkų kalbose. Reikalui esant jis
vertėja ir privatiems žmonėms.

A. Palavinskas vadovauja Vokietijos
lietuvių bendruomenei Saar krašte ir yra
lietuvių kultūros draugijos pirmininkas.

Jo adresas: Mitlosheimerstrasse 7,
D-6640 Losheim/Saar
Telefonas 06872-2725

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS PAPILDOMAS TOMAS

Pereitais metais lietuviškoji visuomenė
buvo kviečiama užsisakyti Lietuvii Encik-
lopedijos papildymą (37-tą) tomą. Atsi-
liepė vos 25 nuosimčiai reikalingo skai-
čiaus. Tad atrodo, kad sumanytas negalės
būti vykdomas. JAV Lietuvių Bendruome-
nės Kultūros Tarybai pažadėjus paremti
ir sulaukus naujų raginimų iš atskirų as-
menų, pradėta nauja akcija prenumeratų
pažadams gauti.

Pasizadėjimus siųsti šiuo adresu: Lietu-
vių Enciklopedija, P.O. Box 95, So Bos-
ton, Mass. 02127.

Lietuvių Enciklopedijos papildymų to-
mo redakcinis darbas jau gerokai pavary-
tas priekiu. Vyr. redaktorius prof. Simas
Sužiedėlis, padedamas redaktoriaus dr.
Jurgio Gimbuto ir kelių bendradarbių,
sudarė kartoteką su 6000 įrašų. Numato-
mas tomas bus apie 500-600 puslapių. Jo
kaina bus apie 25 dol.

Jau gauta dalis straipsnių ir biografi-
jų. Pastaruoju metu susitarta su trečiuo-
ju tomo redaktoriumi dr. Stasiu Bačkaičiu.
Jis su bendradarbiais tvarkys technolo-
gijos ir griežtųjų mokslų dalys.

Leidėjas ir redaktoriai pageidauja, kad
redakcijos darbas būtų baigtas iki šių
metų pabaigos. LE papildomo tomo tira-
žas bus apspręstas pagal užsaisakiusių skai-
čių. Pagal esamas sąlygas neįmanoma kny-
gų atsargas laikyti sandėlyje.

Juozas Kapočius,

LE leidėjas

Ingrida Bublėnė,

JAV LB Kultūros

tarybos pirmininkė

Aukštas sovietų Sveikatos ministerijos
pareigūnas, vizituodamas vieną Maskvos
ligoninės gimdymo skyrių, pastebėjo, kad
visi žydukai daug sveikiau atrodo už ru-
sius. Susidomėjęs, paklausė:

— Man atrodo, jog jūs tuos mažuosius
žydokus geriau prižiūrite, negu savuosius
ruselius. Turbūt turite kokių nurodymų
iš Komunistų partijos centro komiteto?

— Taip, turime — žydukai turi būti pa-
ruošti eksportui, — paaiškino seselė,

Lenkija

ISKILMĖS PRIE DARIAUS-GIRENO PAMINKLO PSZCZELNIKE

Papildomai prie ankstesnio iškilmių
aprašymo iš Lenkijos mums pranešė, kad
liepos 17 d. Lietuvos didvyrių pagerbime
prie Dariaus-Girėno paminklo dalyvavo
per 2000 žmonių.

Lietuvių tautiniai — religinė programos
dalį tos dienos rytą pravedė LVKD Šče-
cino ratelio pirm. Jonas Zelepienis, pa-
siveikęs susirinkusius ir paaiškinęs apie
įvykį prieš 50 metų. Kan. Alfonsas Jurke-
vičius ir kun. Bronislovas Kuculis atna-
savo mišias ir pašventino naują koplytėlę
prie kurios šioje vietoje pastatytas vietoje
senojo. Kan. A. Jurkevičius pasakė jaudin-
tą pamokslą, išskeldamas žuvusiųjų
didvyrių nuopelnus lietuvių tautai. Po
mišių buvo sugiedota Marija, Marija; Vieš
paties angelas ir Lietuva, tėvyne mūsų.

Po pamaldų buvo perskaitytas arch.
Vytauto Žemkalnio-Landsbergio „žodis“,
atsiustas laiškas iš Vilniaus. Kaip žinome,
arch. Vytautas Žemkalnis-Landsbergis
yra paminklo, kuris čia pastatytas prieš
kara, autorius.

Iškilmių dalyviams buvo išplatinti Da-
riaus-Girėno skrydžio 50 metų sukakties
atlapiniai ženklėliai ir 1000 egz. specia-
lios brošiūros, kurią išleido Gožovo kul-
tūros draugija ir LVKD Centro valdyba.

Nusipelnusiems prie paminklo restau-
rovimo buvo įteikti Penkiadešimtmečio
medaliai, suprojektuoti Ščecino ratelio
narių Algimanto, Vytauto ir Rimanto Ze-
naitaičių. Megalius gavo 28 daugiausiai
pasidariusi organizacijos ir asmenys.

Oficialioji iškilnių dalis prasidėjo 13
val. dalyvaujant vietinės valdžios atsto-
vams. Kalbėjo Myslibužo miesto ir vals-
čiaus viršininkas Janušas Viniarčikas,
Gožovo vajevo pavaduotojas Jurkiewicz
ir LVKD Centro valdybos atstovas Algir-
das Nevulis.

Apdovanoti atžymėjimo ženklais: auk-
sintų kryžiumi — vietos girininkas Piotr
Winiski, ilgametis paminklo globėjas ir
saugotojas; ženklėliais su dviem kalavi-
jais — Julius Sanvaitis, Jurgis Zemaitai-
tis ir Antanas Suraučius.

Kaip jau buvo anksčiau pranešta, vie-
tos valdžios atstovams buvo įteiktos LV
KD Centro valdybos dovanos — lietuvių
tautiniai rankdarbiai ir Dariaus-Girėno
skrydžio 50 metų sukakties ženklėliai.

Iškilnių pabaigai prie paminklo buvo
padėti vainikai ir gėlių puokštės, per-
juostos lietuvių trispalvėmis juostomis.
Vienas vainikas buvo atsiustas iš Lietu-
vos, su užrašu „Lietuviai Atlanto nuga-
lėtojams“.

Prie paminklo koncertavo Punksko cho-
ras „Punija“ ir Seinų „Suduva“.

D.B.

PASAULYJE

KOBRA DIVERSANTĖ

Nedidelėje Afrikos valstybėje Liberijoje
gyvena apie 15 rūšių gyvųjų. Jų neretai
galima aptikti miesto gazonuose, prie na-
mų. Praėjusią vasarą gyvatės ypač nuste-
bino Monrovijos miesto gyventojus.

Buvo ankstyvas giedras rytas, žmonės
skubėjo į darbą, kai viename rajone, kur
yra elektrinė, sugriauzdė kurtinantis spro-
gimas. Į dangų pakilo didžiulis ugnies
stulpas. Atvykę gaisrininkai greitai nu-
statė avarijos priežastį. Paaiškėjo, kad di-
džiulė kobra, mayt, ieškodama šiltesnės
vietos, išlaužė į vieną elektros srovės
generatorių ir įvyko trumpas susijungimas
iš karto trimis kanalais, kurių kiekvienas
teikė 13,8 kV įtampos srovę.

KAIP APGAUTI SKRUZDELES

Feromonai — medžiagos, turinčios bū-
dingą pastovų kvapą. Pavyzdžiui, skruz-
dėlės feromonais žymi kelią prie maisto
šaltinio ir atgal į lizdą. Mokslineiškai jau
pavyko susintetinti kai kuriuos feromo-
nus ir panaudoti juos savo reikalingam.

Dideli JAV pietryčių rajonai labai ken-
čia nuo vadinamųjų Richterio skruzdelių.
Žinoma, skruzdelės galima būtų nuodyti
chemikalais, bet lazda turi du galus — in-
sekticidais galima užnuodyti ir aplinką.
Pridėjus į insekticidus sintetinio feromo-
no, skruzdelės susirenka į tą vietą iš vi-
sos aplinkos. Be to, pirmoji skruzdelė,
keliadama prie nuodingo masalo, paži-
mavo savo kelią tikru feromonu, ir tuo pėd-
saku dar sparciau seka kitos skruzdelės.
Rezultatas puikus — suvartojant mažiau
insekticido, efektas didesnis, ir aplinką
mažiau teršima.

NAUJOS AVYS

Australijos mokslininkai galvoja, kad
laikė kelių metų, naudojantis genetinio
gaminimo technika (genetic engineering
technique) bus išaugintos avys, kurioms
sušėrus atitinkamus chemikalus, nusišers
vilna.

Vietoj dabar naudojamo vilnos kirpi-
mo metodo, avys bus arba šukuojamos,
arba vilna bus nutraukta oro siurbliu.

GREICIAUSIAS TRAUKINYS

Rugsėjo 25 d. tarp Paryžiaus ir Lyon
pradės kursuoti greičiausias traukinys pa-
saulyje. 265 mylių (424 km) atstumu jis
sukars per 2 valandas.

KUR JOJI, BERNELI

ARKLIO ŠVENTĖS APMĖSTYMAI „SVYTURJE“

„Pasukau žirgą prie lango ir viesulų lė-
kiau į svetainę. Damos iš pradžių labai
išsiginėjo. O aš priverčiau žirgą stryktelėti
ant arbatos puoro stalo ir ėmiau taip
šaukiamai jodinėti tarp stiklinių bei puo-
dų, kad nesukūliau anei vieno stikle-
lio, anei mažiausio puodeliuko...“

Taip yra pasakojęs baronas Miunhauze-
nas. Esą taip jam atsitikę Lietuvoje, kai
jojęs jis ant lietuviško žirgo... Galima, ži-
noma, garsųjį baroną pavadinti prama-
nų maišu, bet jei kas daugiau pažįsta mū-
sų tėviškes žirgas ir raitelius, pasakys,
kad Miunhauzenas, ko gero, teisus... Mūsų
žirgų išmanymu, beje, ne pirmus metus,
gali pasigėrėti kiekvienas, kuris atvyksta
į kasmet Arklio muziejų Anykščiuose
rengiamą šventę „Bėk bėk, žirgeli!“

Vienam arkliui Lietuvoje tenka daugiau
laiką po keturiasdešimt žmonių. Žmogaus
ir arklio labai šis santykis turėtų būti
mažesnis.

Šventės Arklio muziejuje prasidėjo,
kaip ir kitos šventės, — paradu. Riedėjo
dvikinkės ir vienkinkės karietos. Risojo
žirgai, vėjas žaidė jų karčiuose, sėdėjo
orūs važnyčiuotojai, o daugybė akių žvel-
gė į šį nekasdienišką reginį.

Žinoma, traukti vežėlius, brichas, bėdas,
karietas, kurių pavyzdžių kelias dešimtis
turi Arklio muziejus, — įprastas arklio
darbas. Bet kai Monijus — Hanoverio
veislės žirgas iš Anykščių rajono Levaniš-
kių kolkūlo — pasisveikindamas ištiesė
griekinę kanopą, akis išpučia ne vien maži
pypliai: žiūrėkit, juokiasi žmonės, nei tau
žiguliukas, nei traktorius, su kuriais kas-
dien bendraujame, šitaip nepadarys...

Na, o ką gi sugeba mūsų juodžiai, bė-
riai, sarčiai? Susidomėję laukėme važny-
čiuojimo varžybų, deja, ne žirgai buvo kal-
ti, kad jų šeiminiškai per dažnai klydo.
Tik veterinarijos gydytojas Kazys Trota
iš Ukmergės rajono „Gimtosios žemės“ ko-
lūko — jaunas, energingas vyras — ge-
rieusiai moko rasti vienkinkę maršrutą...
Gal dėl to, kad ir karietą, gerokai
paprakesnė, pats pasidirbo. Matėsi —

Iš LKB Kronikos

MŪSŲ KALINIAI

Rašo Viktoras PETKUS:

„Rugpjūčio 23 kalėjime mano pra-
leistųjų metų suma bus apvali ir soli-
di — dvidešimt. Dvidešimt metų bū-
nant nelaisvės namuose nėra tekę re-
gėti tautiečių, nešvenciančių Kalėdų ar
Velykų. Per Kalėdas, tiesa eglutės ne-
buvo, bet ant stalo laikėme iš „Gėlin-
kystės“ žurnalo iškirtą gražiai pa-
puoštą eglutę. Šliūkus padariau iš su-
pjaustytų džiovintų riešintų, o balto-
ji plotkelė irgi buvo. Tokiu būdu lyg
ir viskas tvarkoj... tik pirmą kartą
nežinau, kada prasidės Užgavėnės ir
bus Velykos.“

Gyvenimas monotoniškas. Gauti laik-
raščius ir žurnalus mūsų pastogėje la-
bai keblu. Teigiama, kad periodinė
spauda mums per savaitę pristatoma
tris kartus. Taip sakoma, o iš tikrųjų
yra buvę savačių, kai negavome jokio
laikraščio. Jeigu laikraščius dar atneša,
tai žurnalus dažniausiai tik vieną kar-
tą savaitę, todėl jų susidaro visas glė-
bys, o čia reikalaujama, kad vienas ka-
linys tegali laikyti kameroje tik pen-
ketą vienetų, nesvarbu, knygų, brošiū-
rų ar žurnalų, o visa kita reikia atiduoti
į sandėlį, girdi, kada norėsite pasi-
imsite. Teoretškai atrodo lyg ir neblo-
gai, o praktiškai kartais per savaitę
neprispašai, kad nuvestų į sandėlį.
Tokių būdu atsiduri lyg užburtame ra-
te. Dar blogiau su knygomis. Iš namų
bet kokių knygų gavimas kategoriškai
uždraustas. Knygynai siūsti mums už-
sisakytas knygas nesuinteresuoti, nes
jos dažnai grąžinamos pasiuntėjui, t.
y. atgal į knygyną, tokiu būdu mes jų
akysse tampame nerimtais klientais.

Visiškai nepavydėtina padėtis dėl
laikų. Taisyklėse pasakyta, kad išsiun-
čiamus ir gaunamus laiškus vyresnybė
negali ilgiau išlaikyti kaip tris dienas
ir kituose kalėjimuose tos vadinamos
trys dienos užsitęsdavo, bet vis tiek
kažkiek buvo stengiamasi tos taisyklės
prisilaikyti. Čia apie tokią tvarką net
neužsimenama, lyg jos visiškai nebūtų.
Anksčiau dar pranešinėdavo bent apie
dalį nusavintų laiškų, o dabar iš šito
nebedaroma. Kitų artimieji bando ra-
šyti laiškus per vietines ar sąjungines
prokuratūras. Vienas kitas šitokiu bū-
du pasiųstas laiškas ateina. Niekas ne
tik neatnešė telegramų apie pasiunčia-
mus pinigus, bet ir nepranešė, jog pi-
nigai yra atsiusti. Maždaug šešis kar-
tus savaitę per pietus valgome kopūs-
tienę iš sušalusiu ir pūvančiu kopūstų.
Į nusiskundimus, jog kopūstai sugėdę,
pareigūnai atsako: „O iš kur gauti ki-
tokius? Be to, gydytojas sako, kad juos
dar galima valgyti...“ (Šiuose kraštuose
žmonės nemoka rauginti kopūstų, to-
dėl juos palieka lauke šaltėje, reikią,
užšaldo, o šiemet čia negirdėtai šilta
žiema su atodėriais. Už tai ir pūva ko-
pūstai). Ore būnam neilgiau vieną va-
lاندą per parą, o ir mūsų prižiūrėto-

mėgstą vyras žirgą, o žirgas jaučia ir su-
pranta savo šeiminišką. Ir Vilniaus val-
stybinio žirgyno treneris Vincas Čivinskas,
sėdęs į Dusetų valstybinio žirgyno dvikinkę,
grazia rishia dviem juodžiais pralėkė
per visas kliūtis, įrodymas, kad geros
rankos bet kuris žirgas klausos.

Po hitlerinės okupacijos Gruzdijuose
žemaitukų tebuvo likę vos du eržilai ir
kumelaitė. Galop dingo ir šie. Kiek savo
gyvenimo metų žemaitukų veislei atkurti
pasukojo, kiek rūpestių turėjo Valentinas
Orentas, dabartinis Vilniaus valstybinio
žirgyno vyriausiasis zootechnikas — sun-
ku būtų ir išsakyti. Bet štai jo darbo re-
zultatas: iš galy gale surasto vienintelio
eržilo, vardu Erelis, veislės vėl atgimė,
ir dabar Vilniaus bei kituose žirgynuose
vėl laigo meddelio ūkio, stiprūs, išvermin-
gi arkliai, o žmonės saiko, kad geras žir-
gas — laimė jūsų rankose.

Arklio šventė, arklio dalyvavimas ten,
kur keliama paprastos ar aukštesnės vestu-
vės, arklio traukiamą karietą, riedanti su
turistais per miestą liudija, kaip jis rei-
kalingas mums dabar. Bet reikalingas ne
vien akim pagaryti ar pasportuoti, o ir
konkrečiam darbui. Todėl ir arklių Lie-
tuvoje siekiama padauginti dar 15—20-ia
tūkstančių, kad ju užtektų per darbymetį
sodybiniams sklypams, kad jie padėtų
ūkuiose savo „plieno broliams“ dirbti tuos
darbus, kuriuos geriausiai sugeba.

...Kai atsuoliavo dvi jaunos, dailios
amazonės, suskambo muzika, į jos taktą
žirgai ėmė šokti. Šoko grakščiai, lengvai
kilnodami kojas, sutartinai sukdami si-
vą ir kitą pusę. Išjodinėjimas — žir-
ginio sporto viršūnė, kruopštumo, kantry-
bės ir ilgų treniruočių vaisius. Juo arklio
šventę papuošė dvi vilnietės — Rūta Si-
dabraitė ir Gaiva Gužaitė.

Išvydęs tokius žirgus, žmogus imi gal-
voti, kad ne taip jau didelis dalykas ro-
dė Lietuvoje baronas Miunhauzenas...
Tiesa, su lietuvišku žirgu jis dar patraukė
į karą Turkijoje, kur abu taip pat labai
pasizymėjo.

jai tą valandą kai kada stengiasi su-
trumpinti, kad jiems kaip galima trumpi-
au reikėtų prie mūsų besivaikščio-
jančių kiurksoti. Kituose kalėjimuose
kad šito nebūtų, koridoriuose kabo
laikrodžiai. To paties prašėme ir čia,
atsakė, kad jums, t. y. mums, laikas su-
stojo. Vėliau vis tik pakabino iškėlusį
laikrodį, bet vėliau apsigalvojo ir kaž-
kur nudangino. Visame kalėjime nėra
jokio laikrodžio; pasiteiravus pžiūrėto-
jų, jie laiko, šie irgi neatsako, todėl ir
darbe, nežinant laiko, painu. Gal ir vėl
nuilginau laisną, tenka nuogąstauti,
kad laiškas dėl ilgumo „neįklimptų“.
Visiems daug sveikinimų ir ilgiausių
linkėjimų.

VILNIAUS PAREIGŪNŲ „SVIECIA“ VOKIECIŲ KORESPONDENTŲ

Frankfurter Allgemeine Zeitung kores-
pondentas Leo Wieland birželio 7 d. nume-
ryje papasakojo apie savo